

Mevâridü'l-kelîm (Kalküta 1241/1825) ve *Sevâtü'c'u'l-ilhâm** (Leknev 1306/1889) adlı Kur'an tefsiriyle kız kardeşinin oğlu Nüreddin Muhammed tarafından derlenen mektuplarından ibaret olan *Lañfe-i Feyzî* (Rieu, II, 792; III, 984) adlı münşeati mensur eserleri arasında sayılabilir.

Feyzî-i Hindî, Bedâünî ve Molla Şîrîn'in de katkılarıyla Sanskritçe yazılmış olan *Lîlavatî* (Kalküta 1826) adlı matematik kitabı ile Mahabharata'dan bazı parçaları da Farsça'ya çevirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ebül-Fazl Allâmî, *Ekbarnâme*, Kalküta 1873-87, III, bk. İndeks; a.mlf., *Hersedester-i Ebül-Fazl*, Leknev 1292/1875, s. 138 vd., 202-214; a.mlf., *Â'in-i Akbarî* (trc. Blochmann), Calcutta 1939, s. 112 vd., 490 vd., 548-550, 618 vd.; Samsâmüddeve Şahnevâz Han, *The Mââsîru'l-umarâ* (trc. H. Beveridge), Calcutta 1941, s. 513 vd.; Bedâünî, *Müntehabü't-tevârîh*, Bibliotheca Indica, II, 393-394, 405 vd.; III, 299-310; Âzâd-ı Bilgrâmî, *Sübhatü'l-mercân*, Bombay 1303, s. 45-46; a.mlf., *Me'âşîrü'l-kirâm*, Agra 1910, s. 198-200; a.mlf., *Hizâne-i Âmiré*, Kanpûr 1871, s. 318; Nizâmeddin Ahmed, *Tabakât-ı Ekberî*, Bibliotheca Indica, II, 486-488; Ferid Bekkerî, *Zahretü'l-havânî*, Karaçi 1961, I, 64-67; Şîr Han Lüdi, *Mir'âtü'l-hayâl*, Bombay 1324/1906, s. 79-81; Âgâ Ahmed Ali, *Heft Âsmân*, Kalküta 1873; A. Sprenger, *A Catalogue of the Arabic, Persian and Hindustany Manuscripts of the Libraries of the King of Oudh*, Calcutta 1854; Siddik Hasan Han, *Ebcedü'l-ûlûm*, Bopal 1295/1878, s. 897-898; Rieu, *Catalogue of the Persian Manuscripts*, II, 449-450, 670-671, 792; III, 984; M. Kudretullah Gopâmevî, *Tezkiretü netâiyici'l-efkâr*, Bombay 1334, s. 533-537; Bedreddin Sirhindî, *Hazarâtü'l-kuds*, Lahor 1341/1922, II, 9-10; Şibî Nu'mânî, *Şi'rü'l-'Acem*, Lahor 1924, III, 28-72; Browne, *LHP*, IV, 242-245; M. Hüseyin Âzâd, *Derbâr-i Ekberî*, Lahor 1927, s. 359-418; Storey, *Persian Literature*, I/1, s. 540; Serkis, *Mu'cem*, II, 1472; Brockelmann, *GAL*, II, 417; *Suppl.*, II, 610; M. G. Zubaid Ahmad, *Contribution of India to Arabic Literature*, Allahâbâd 1946, bk. İndeks; Abdülhay el-Hasenî, *Nüzhetü'l-havâtir*, V, 27-32; Kemâleddin M. İhsan, *Ravzatü'l-kayyûmiyye*, Lahor, ts., I, 6, 62-63; S. Muhammed İkrâm, *Rûd-i Keuser*, Karaçi, ts., s. 87-98; *JASB* (1869), s. 137, 142; Z. A. Desai, "Life and Works of Faidi", *Indo-Iranica*, XVI/3, Calcutta 1963; H. Beveridge, "Feyzî Şeyh", *IA*, IV, 592-593; A. S. Bazmee Ansari, "Faydî", *EP* (İng.), II, 870-872.

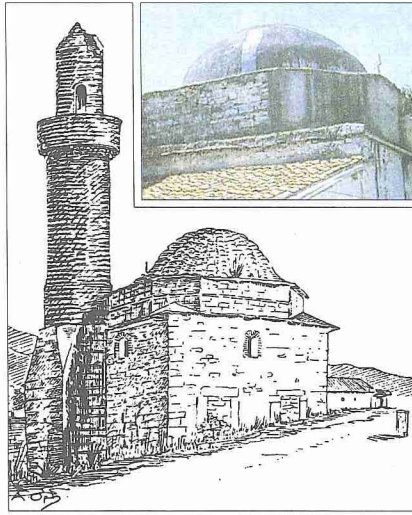

A. S. BAZMEE ANSARI

FEYZULLAH CAMİİ

Batı Yunanistan'ın Arta şehrinde Türk döneminde yapılmış cami.

Türk idaresi sırasında adı Narda olan Arta, 6 Temmuz 1881'de Yunanlılar'a teslim edilinceye kadar 400 yıldan beri bir Türk şehri olarak gelişip Yanya vilâ-

Feyzullah Camii ve caminin 1917'de çizilmiş resmi (Orlandos, s. 202) - Arta / Yunanistan

yetinin Narda livâsının merkezi olmuştur. Burada pek çok cami ve vakıf binalardan (bk. FÂİK PAŞA CAMİİ) biri olan Feyzullah Camii'nin ne tarihi ne yaptıranı ne de bugünkü durumu hakkında bilgi vardır. 1917'de çizilen basit bir resminden anlaşıldığı kadarıyla Feyzullah Camii Türk mimarisinin klasik üslûbunda, kubbesi kare bir mekânı örten ve sekizgen biçiminde bir kasağa oturan bir yapı idi. Bu mimari şekil onun XV veya XVI. yüzyıla ait olduğunu gösterir. Sağ tarafında ise kalın gövdeli, kısa petek kısımlı bir minaresi vardı.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Orlandos, *Arkheion ton Byzantinon Mneimeion tes Hellados*, II/2, Atina 1936, s. 202.

SEMAVİ EYİCE

FEYZULLAH EFENDİ, Damadzâde

(ö. 1175/1761)

Osmanlı şeyhülsâmı.

Şeyhülsâm Damadzâde Ahmed Efendi'nin oğlu olup babasının Bursa kadılığı sırasında 1112'de (1700) bu şehirde doğdu. Dedesi Kazasker Mustafa Râsih Efendi'nin Şeyhülsâm Minkârizâde Yahyâ Efendi'ye damat olması sebebiyle hem babası hem de kendisi "Damazdâde" lakabı ile tanınır. Tahsilini tamamlayıp müderrislik ruûsunu aldıktan sonra ailesinin nüfuzu ile müderrislikleri süratle atlayıp kadılık mesleğine geçti ve 1143'

te (1730) otuz yaşında iken önce Galata, ardından aynı yıl içinde Bursa kadısı oldu. İstanbul kadılığı pâyesini aldıktan sonra 1739'da Anadolu kazaskerliğine getirildi; dokuz aylık bir görevin ardından on yıl süren uzun bir mâzûliyet dönemi yaşadı. Bunda babasının ölmüş olmasının rolü bulunduğu anlaşılmaktadır. 1750 ve 1754 yıllarında iki defa Rumeli kazaskeri oldu. Yine bir süre mâzûliyet hayatı yaşadıkdan sonra 27 Şâban 1168 (8 Haziran 1755) tarihinde Vasâf Abdullah Efendi'nin yerine şeyhülsâm tayin edildi. On dört ay kadar süren bu birinci meşihatinden 28 Şevval 1169'da (26 Temmuz 1756) azledildi. Herhangi bir sebebin belirtilmediği bu azil için tarihçi Ahmed Vâsif Efendi sadece "muktezâ-yı hâl" demektedir. Sekiz aylık mâzûliyetin ardından Dürrizâde Mustafa Efendi'nin yerine 28 Cemâziyelevvel 1170'te (18 Şubat 1757) ikinci defa meşihat makamına getirildi. Bir yıla yakın bir süre bu görevde kaldıktan sonra ulemâ ve saray erkânının aleyhindeki faaliyetleri sonucunda 16 Cemâziyelevvel 1171 (26 Ocak 1758) tarihinde görevden alındı. III. Osman zamanındaki toplam meşihati iki yıl yirmi dört gündür. Dürüstlüğü ile tanınan Feyzullah Efendi'nin, şeyhülsâmlığı zamanında müderrislerin ruûs imtihanlarında çok titiz davrandığı ve bu durumun himaye ve iltimas sebebiyle haksızlığa uğramış olan ulemâyı memnun ettiği belirtilir. Tıp ve matematikle de ilgilenen Feyzullah Efendi aynı zamanda bestekârdır, ancak günümüze herhangi bir bestesi ulaşmamıştır. Mâzûliyet günlerini Sütlüce'deki konağında geçirdikten sonra 30 Cemâzi-

Damazdâde Feyzullah Efendi'nin bir fetvası (*İlimiyye Salnâmesi*, s. 529)

